

Нестеренко Катерина Олександрівна,
кандидат юридичних наук, доцент, доцент
кафедри державно-правових дисциплін
факультету № 2 Криворізького навчально-
наукового інституту Донецького державного
університету внутрішніх справ;

Булгакова Олена Валеріївна,
кандидат економічних наук, доцент,
завідувач кафедри державно-правових
дисциплін факультету № 2, Криворізького
навчально-наукового інституту Донецького
державного університету внутрішніх справ

КОРУПЦІЙНІ РИЗИКИ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ: ПРОЦЕС ОЦІНКИ

З ухваленням Верховною Радою України Закону «Про запобігання корупції» в Україні [1] сформовано трирівневу систему планування запобігання корупції та корупційним ризикам і їх виявлення, яка охоплює:

- засади антикорупційної політики (Антикорупційна стратегія), що визначаються Верховною Радою України;
- державну програму з виконання Антикорупційної стратегії, що затверджується Кабінетом Міністрів України;
- антикорупційні програми, які ухвалюються органами влади.

За результатами функціонального обстеження органів місцевого самоврядування, проведеного компанією Deloitte [2], та аналізу напрямів діяльності, що входять в сферу управління органів місцевого самоврядування, визначено чотири напрями діяльності з підвищеними корупційними ризиками:

- архітектура та містобудування;
- земельні відносини;
- управління нерухомим комунальним майном;
- публічні закупівлі.

Процес оцінки корупційних ризиків у діяльності органів місцевого самоврядування складається з таких основних етапів:

- *організаційно-підготовчі заходи* – передбачають проведення аналізу структури органу місцевого самоврядування на предмет наявності структурних підрозділів, відповідальних за ведення визначених напрямів з підвищеним корупційними ризиками, формування переліку документів, необхідних для оцінки корупційних ризиків, підготовку запитань для проведення інтерв'ю з працівниками органу місцевого самоврядування з метою отримання інформації, необхідної для визначення відповідності індикаторам з оцінки корупційних ризиків у визначених напрямках з підвищеним корупційним ризиком).

- *виявлення корупційних ризиків* це процес визначення корупційних ризиків за допомогою: аналізу інформації, необхідної для оцінки корупційних ризиків, із відкритих джерел;

- аналізу нормативної бази, яка регулює діяльність міської ради та її виконавчих органів; аналізу внутрішніх актів, регламентів, посадових інструкцій тощо, які формалізують процеси й окреслюють розподіл повноважень між різними структурними підрозділами міської ради; огляду вибірки документів щодо відповідних правочинів; інтерв'ю із ключовими партнерами й відповідальним персоналом у сферах, які описано вище, для отримання розуміння основних процесів і визначення прогалин у здійснюваних процедурах (якщо такі є).

- *оцінка корупційних ризиків* – процес, протягом якого проводиться ґрунтовний аналіз отриманої інформації від проведення ідентифікації корупційних ризиків, який передбачає визначення відповідності індикативному еталонному значенню діяльності органів місцевого самоврядування у сферах із підвищенням корупційним ризиком.

- *визначення пріоритетності корупційних ризиків*– процес оцінювання рівня наслідків відхилень від індикативного еталонного значення, визначення чинників, масштабів корупційного ризику у діяльності органу місцевого самоврядування, що можуть сприяти скоєнню ними корупційного правопорушення чи правопорушення, пов'язаного з корупцією.

- *реагування на ризики* – передбачає визначення чітких рекомендацій щодо усунення чи мінімізації виявлених корупційних ризиків у діяльності органу місцевого самоврядування та підготовки на основі цих рекомендацій Плану доброчесності міста.

- *моніторинг та перегляд корупційних ризиків*. В органі місцевого самоврядування слід запровадити постійний моніторинг виявлених корупційних ризиків та порядок їх перегляду [3].

Ключовим елементом антикорупційної програми є оцінка корупційних ризиків у діяльності органу, установи, організації. Водночас запроваджена комплексна система оцінки корупційних ризиків не є досконалою і не завжди демонструє ефективність, адже розповсюджується лише на органи державної влади, тож під неї не підпадають корупційні ризики, які можуть виникати в діяльності органів місцевого самоврядування. Часто навіть оцінка в державних органах є формальною, не передбачає реальних консультацій в установах та із зацікавленими сторонами; багато звітів про оцінку корупційних ризиків дублюють одне одного і описують однакові ризики [4].

Введена оцінка корупційних ризиків також здебільшого не є всеосяжною, оскільки обмежується окремим міністерством чи відомством, тож не враховує ширших галузевих ризиків, що часто пов'язані з діяльністю органу державної влади. Попри значні інституційні зміни, підвищення рівня відкритості й прозорості та запровадження системної оцінки корупційних ризиків, основні

порушення, зокрема лобіювання, гроші у політиці, кумівство та зловживання владою, безкарність і конфлікт інтересів залишаються викликом у багатьох секторах та на всіх рівнях державного управління.

Список використаних джерел

1. Про запобігання і протидію корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII. Законодавство України: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>.

2. Результати функціонального обстеження органів місцевого самоврядування, проведеного компанією Deloitte. URL: <https://www2.deloitte.com/ua/uk/pages/about-deloitte/articles/global-impact-report/global-report-social.html>.

3. Антикорупційна політика в Україні. URL: https://arm.naiu.kiev.ua/books/atikoruption/lectures/lecture_7.html.

4. Антикорупційна діяльність. Урядовий портал: веб-сайт. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/antikoruption-diyalnist>.

Опришко Ігор Віталійович,

заступник директора Державного науково-дослідного інституту МВС України,
кандидат юридичних наук, старший
науковий співробітник, доцент

АНТИКОРУПЦІЙНА БЕЗПЕКА В УКРАЇНІ

У сучасних умовах воєнного стану та подальшого становлення України корупцію слід розглядати не тільки як правопорушення, а як загрозу діяльності державних органів та безпеці населення. Вона негативно впливає на формування репутації органів державної влади, перешкоджає впровадженню реформ та забезпеченню національної безпеки країни.

У зв'язку з цим завдання щодо протидії корупційним проявам має бути пріоритетним для держави. Боротьбу з цією суспільною проблемою можливо провадити лише при створенні та втіленні ефективних і якісних інструментів, спрямованих на уникнення корупційних проявів органах державної влади та місцевого самоврядування і при активній участі в антикорупційній діяльності громадянського суспільства.

Не дивлячись на запровадження і подальшу реалізацію в державі організаційно-правових заходів щодо запобігання корупції, її масштабність на сьогодні не змінилася. Так, відповідно до в Індексу сприйняття корупції (Corruption Perceptions Index — CPI) Україна отримала за 2022 рік 33 бали зі 100 можливих, тобто цей показник у порівнянні з 2021 роком зріс на один бал, у зв'язку з чим Україна посідає 116 місце зі 180 країн у CPI. Так само 33 бали мають Алжир, Ангола, Замбія, Монголія, Сальвадор та Філіппіни. На один бал Україну випереджають Боснія і Герцеговина, Гамбія, Індонезія,